

О. Є. Шандрівська¹, І. В. Балінська²,
Національний університет “Львівська політехніка”,
¹ кафедра маркетингу і логістики,
² кафедра економіки підприємства та інвестицій,
ORCID: ¹ 0000-0002-4335-2423; ² 0009-0004-7905-8025

ДОСЛІДЖЕННЯ ДИНАМІКИ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА СОЦІОЕКОНОМІЧНОГО СТАНОВИЩА ТИМЧАСОВО ПЕРЕМІЩЕНИХ УКРАЇНЦІВ У ПОЛЬЩІ

<http://doi.org/10/23939/semi2024.01.062>

© Шандрівська О. Є., Балінська І. В., 2024

Проаналізовано динаміку руху та чинники впливу на формування потреб тимчасово переміщених осіб під час війни з урахуванням досвіду стейкхолдерів щодо міграційних процесів у світі. Ідентифіковано структуру імміграційної активності за 2014–2022 рр. Виконано аналіз руху міждержавних мігрантів у системі міграційних зв'язків у 2019–2021 рр., визначено короткострокову динаміку активності прикордонного руху між Україною і Польщею під час війни 2022 р. Здійснено оцінювання посегментної структури сектору трудової міграції. Запропоновано три напрями політики повернення мігрантів: стимулювання, інституційне сприяння поверненню, реінтеграція.

Ключові слова: міграційна політика; тимчасово переміщені особи; російсько-українська війна; трудова міграція; міжнародна мобільність; соціоекономічне становище; Україна; Польща.

Постановка проблеми та актуальність дослідження

Активна фаза російсько-української війни негативно впливає на економіку України і світу. Державам, які приймають, потрібно змінювати міграційну політику стосовно актуальної проблеми біженців у Європі. Країни Європейського Союзу, зокрема Польща, згідно із “Директивою про тимчасовий захист” 2001/55/ ЄС ввели заходи для вирішення потенційних проблем біженців. Варто порівняти становище українських трудових іммігрантів у Польщі до 2022 р. і осіб, вимушено переміщених внаслідок розгортання активних воєнних дій на території України з 24 лютого 2022 року. Необхідно виокремити особливості міграції Польщі з часу її вступу до ЄС та значення в ній українців, ідентифікувати характеристики міграційної активності в кількісних показниках. Територіальна близькість Польщі до країни, де ведеться активна фаза війни, нагально потребує аналізу динаміки міждержавних мігрантів України та Польщі, визначення позиції Польщі в українських міграційних зв'язках.

Необхідно охарактеризувати емоційний стан населення у період найбільшого психологічного навантаження; виявити відповідність його впливу на прийняття рішень; статистично дослідити інформацію про виїзд громадян України до Польщі у перший рік повномасштабної війни; описати виявлену тенденцію відповідно до подій того періоду; ознайомитись з діями польського уряду щодо підтримки тимчасово переміщених осіб з України, оцінити житлове становище населення в створених умовах; проаналізувати адаптацію українців до умов польського ринку праці та дізнатися погляди населення щодо повернення до місць попереднього проживання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблема біженців з'являється в міжнародному просторі не вперше, вона часто виникає внаслідок природних катастроф, воєнних конфліктів чи негативних політичних рішень влади держав. Над цією проблемою працює когорта світових науковців. G. Solano і T. Huddleston у "Migration Policy Indicators" [1] подали аналіз міграційної політики за допомогою індикаторів (MIPEX, IMMEX, EMIX, Klugman and Pereira's index, MGI тощо), ілюструючи основні концепції та підходи в цій галузі, розкриваючи різні сфери міграційної політики та їх охоплення використовуваними індексами. Крім того, автори інтерпретували характеристики цих індексів стосовно географічного та часового охоплення. J. Bredtmann у [2] розглядає наслідки впливу потоків міграції 2015 р. на Німеччину. D. Bahar, A. Hauptmann, С. Özgüzel і Н. Rapoport [3] аналізують результати повернення біженців з Югославії.

З початком війни в Україні набуло актуальності питання біженців з України, а з початком повномасштабного вторгнення до його дослідження приєдналась ширша група науковців. I. Chmielewska-Kalińska, В. Dudek та P. Strzelecki [4] на основі опитування, яке провів Національний банк Польщі, описують житлові та економічні умови життя тимчасово переміщених українців. K. Lewtak, K. Kanecki, P. Tyszko, P. Goryński, M. Bogdan, A. Nitsch-Osuch у "Ukraine war refugees – threats and new challenges for healthcare in Poland" [5] розглядають потенційні проблеми, що можуть виникнути у польській системі охорони здоров'я через вплив тимчасово переміщених осіб з України. M. Duszczuk і P. Kaczmarczyk у статтях [6; 7; 8] аналізують перебування українців у Польщі до і після 24 лютого 2022 року, складнощі та перспективи на майбутнє. L. Oviedo, В. Seruczyńska та інші [9] дослідили ризики, з якими зіткнулись біженці, та способи їх подолання. A. T. Lloyd та I. Sirkeci [10] розглядають вплив проблеми збільшення кількості біженців внаслідок російсько-української війни в довгостроковій перспективі.

Проблематику міграційної активності під час війни досліджували не лише науковці з-за кордону, але й вітчизняні фахівці. Г. Кязимова [11] порівняла міграційну політику Польщі та Португалії щодо українських біженців з 2022 р. У праці Д. Гусак [12] описано міграційну кризу в Польщі, а Н. Доброєр [13] склала соціокультурний портрет українського біженця в цій країні. О. Корицька, Н. Дідух та О. Лопачук у роботі "Організація обстеження біженців з України: теоретико-методологічні аспекти" [14] окреслили тлумачення поняття "біженці" і проаналізували результати досліджень наукових інститутів, які оцінюють становище українців за кордоном та їхні наміри повернутися. Мета статті "Правовий статус біженця в польському праві" А. Бучинської [15] – дослідити нормативно-правові акти, що регулюють статус біженця на території Польщі, імплементацію міжнародних норм до національного законодавства та акти первинного і вторинного права Європейського Союзу, які гарантують отримання такого статусу на території держав-членів ЄС, до яких також належить Польща.

Разом з тим, потребують окремого дослідження розроблення напрямів формування міграційної політики держави в частині стимулювання повернення працездатного населення до місць постійного перебування.

Формулювання гіпотез і постановка цілей

У роботі сформульовано таку гіпотезу: значна частина населення, яке покинуло країну, сконцентрована в Польщі, де їхнє становище є нижчим за соціальними і економічними показниками. Серед населення, що не висловлює бажання повертатись, – домінують молодь та громадяни України, які втратили домівки. Тому доцільно розробити політику стимулювання повернення мігрантів, від неї залежить подальший розвиток економіки. Мета цього дослідження – аналіз міграційної ситуації між Польщею та Україною, що виникла з 2022 р. внаслідок повномасштабного вторгнення, ознайомлення з інтеграцією українців за кордоном та оцінювання їхніх намірів повернутись додому.

Методи дослідження

Досліджуючи проблематику тимчасово переміщених осіб з України за кордоном, можна сформулювати методологію цього дослідження. Для дослідження динаміки руху та чинників впливу на формування потреб тимчасово переміщених осіб під час війни застосовано системний метод з урахуванням досвіду стейкхолдерів щодо міграційних процесів у світі. Для позначення статистичних особливостей польської імміграції до активної фази війни в Україні (2014–2022 рр.), аналізу динаміки міждержавних мігрантів у системі міграційних зв'язків Україна – Польща за 2019–2021 рр., динаміки перетину польсько-українського кордону в дві сторони у 2022 р., активності українців на польському ринку праці використано статистичний метод дослідження. Опрацювавши статистичні дані, ми застосували візуально-графічний метод для побудови табл. 1–3 та рис. 1, а також виконали певні математичні обчислення, зокрема розрахували міграційний приріст як різницю кількості прибулих і вибулих із країни осіб і частку їх у Польщі стосовно світових показників (табл. 2). Гіпотетико-дедуктивний метод використано для висловлення певних припущень щодо планів громадян України повернутися додому на основі нещодавніх досліджень. Метод узагальнення застосовано для формулювання висновків щодо специфіки міграційної активності та політики стимулювання повернення.

Виклад основного матеріалу

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну вплинуло не лише на її громадян, але й на різні сфери життя європейців. Міграційна ситуація України критично змінилась, оскільки кількість внутрішньо переміщених осіб, як правило, у західних регіонах, стрімко зросла за перші місяці війни. Чимало населення – понад 5,8 млн ос. на жовтень 2023 р., за оцінками UNHCR (Управління Верховного комісара ООН у справах біженців), зареєструвались для отримання тимчасового прихистку або схожої системи захисту в Європі. Щоб одержати допомогу в Польщі, зареєструвалися 1,6 млн ос. [16].

З початку активної фази війни (2022 р.) Польща має надважливе значення для українців. По-перше, це держава, у якої 535 кілометрів спільного кордону з Україною. Автомобільних пунктів пропуску українсько-польського кордону в 2023 р. було вісім, тому українці мали змогу виїхати з країни зручним для них способом. Значна частина населення, що опинились в Польщі, планувала отримати статус тимчасово переміщених осіб в інших країнах Євросоюзу. По-друге, завдяки територіальній близькості двох держав в Україні і Польщі багаторічна спільна історія. Польща, як країна Євросоюзу, пропонує нові можливості та робочі місця, тому ці дві країни мають довготривалу традицію трудової міграції. Польська мова належить до слов'янської групи мов, а, отже, схожа на українську, тому з її вивченням в громадян України проблем не виникає.

Варто зазначити, що Польща не завжди була країною для імміграції. Після масової імміграції поляків на захід Європи у 2004 р., після її приєднання до ЄС, у країні показники міграції були від'ємними. У 2015 р. Польща була однією з країн з європейського блоку країн з найнижчим показником, що вказує на відношення кількості іммігрантів до загального населення. Така ситуація була характерною для країн східної Європи: великий вплив ЄС на більшість чинників життя суспільства Польщі, Словаччини, країн Балтії та інших сприяв розвитку залежності від росії, показники економіки цих держав істотно відставали від порівняно високих показників західних країн. Тому мігранти намагалися зупинитись у країнах зі стабільним становищем та високим рівнем життя.

Ситуація змінилась у 2014 р., коли РФ окупувала Луганську і Донецьку області та анексувала Крим. Тоді Польща стала європейським лідером за поданими заявами на дозволи на проживання, навіть глобальним лідером, якщо брати до уваги сезонну іноземну робочу силу. Згідно з даними, поданими Центральним статистичним офісом Польщі, кількість іммігрантів збільшилась від 100 тис. ос. у 2011 р. до понад 2 млн ос. у 2019 р. [17]. Зважаючи на таку ситуацію, а також швидке зростання економіки і потребу в робочій силі, польський уряд почав вносити зміни до певних законів щодо міграції, аби спростити в'їзд у державу охочих для забезпечення власних потреб. Як наслідок,

показники міграції зросли, а польський режим щодо працевлаштування іноземців вважають одним із найліберальніших (табл. 1).

Таблиця 1

Статистичні особливості польської імміграції до активної фази війни в Україні (2014–2022 рр.)

№	Показники	Значення показників, %
1	Частка українців до загальної к-ті іммігрантів, що займалися економічною діяльністю	95
2	Частка українців до загальної к-ті іммігрантів, що подавали заяви на дозвіл на працевлаштування	88
3	Частка українців до загальної к-ті іммігрантів, що отримали дозвіл на працевлаштування в Польщі	71
4	Частка українців до загальної к-ті іммігрантів, що отримали дозвіл на сезонне працевлаштування	98

Джерело: систематизовано на основі [8]

Наведено важливі характеристики польської міграції до повномасштабного вторгнення рф в Україну (табл. 1):

- близько 1,35 млн українців перебувало у Польщі (за даними Центрального статистичного управління), понад 95 % займалися активною економічною діяльністю, більшість з них – чоловіки;
- українці становили найбільшу частку з усіх іноземних мігрантів у 2018–2021 рр. (або 88 % від усіх заяв), 71 % за кількістю трудових договорів і 98 % дозволів на сезонну роботу;
- з початку війни в Україні (2014 р.), іммігранти рівномірніше розподілялися Польщею (порівняно із попередніми роками);
- попри зростання кількості українських іммігрантів у Польщі, соціально-культурна і економічна напруга у країні не посилювалась (порівняно) завдяки позитивним змінам в економіці держави і низькому рівню безробіття (систематизовано на основі [8]). У табл. 2 подано динаміку щодо українських мігрантів у Польщі за 2019–2021 рр.

Таблиця 2

Аналіз динаміки руху міждержавних мігрантів у системі міграційних зв'язків Україна – Польща за 2019–2021 рр., осіб

Кількість мігрантів	Кількість прибулих	Кількість вибулих	Міграційний приріст
2019 р.			
У Польщі	724	825	-101
У світі	45011	26789	18222
Частка мігрантів у Польщі до загалу, %	1,61	3,08	-0,55
2020 р.			
У Польщі	546	389	157
У світі	26361	19121	7240
Частка мігрантів у Польщі до загалу, %	2,07	2,03	2,17
2021 р.			
У Польщі	877	558	319
У світі	41724	22587	19137
Частка мігрантів у Польщі до загалу, %	2,10	2,47	1,67

Джерело: систематизовано на основі даних Державної служби статистики України [18].

Відповідно до табл. 2, від’ємний міграційний приріст у Польщі був лише у 2019 р. і становив 0,55 % від загальної кількості населення, що вибуло чи прибуло зі своїх країн протягом року. У 2020 р. спостерігається стабілізація міграційного процесу загалом у світі, оскільки кількість осіб, задіяних у міграційному процесі, істотно зменшилася порівняно з 2019 р.: на 26318 персон. Вказані дані пояснюються загальносвітовим економічним підвищенням рівня життя [19; 20].

У Польщі не було сформовано чітко визначеної політики міграції, попри вплив іммігрантів. Польський уряд робив кілька спроб для вирішення цієї проблеми: у 2009 р. був створений стратегічний документ, що врегульовував міграційне питання, його запустили в дію у 2012 р., однак уряд 2015 р. відхилив ці зміни, не ввівши їм на заміну нові положення [1; 21; 22]. Документа, що регулював би міграцію, у Польщі немає й до сьогодні, уряд працює, беручи до уваги потреби ринку праці. Це створило труднощі для влади у 2022 р., коли у Європі виникла чи не найбільша гуманітарна криза сьогодення, яку розпочала активна фаза війни росії в Україні [8].

Повномасштабне вторгнення рф в Україну спричинило найбільшу міграційну кризу в Європі з часів Другої світової війни. У перші дні вторгнення населення намагалося якомога швидше вирушити до західних регіонів України, звідки чимало рухались в напрямку Польщі. Найбільший наплив зафіксували з кінця лютого до середини квітня 2022 р. За цей період загалом близько 3 мільйонів осіб перетнули українсько-польський кордон, з них 95 % – громадяни України. Для прикладу, лише за десять днів з 24 лютого 2022 року в Польщу в’їхало 1,5 млн ос. [23]. Ці цифри вказують на те, що частка переміщених осіб, які перетнули польський кордон, вища, аніж будь-яких інших країн-сусідів, а це понад 60 % від загальної кількості біженців. Процес перетину кордону максимально спростили, для підтвердження особи було достатньо мати при собі закордонний паспорт чи паспорт громадянина України, для пропуску дітей було достатньо свідоцтва про народження. Також зазначимо, що з 24 лютого 2022 року, згідно із Указом Президента України “Про введення воєнного стану в Україні”, виїзд чоловіків віком 18–60 років (окрім певних винятків) та жінок-військовослужбовців заборонений, оскільки вони підлягають мобілізації [24].

У березні 2022 р. країни Європейського Союзу впровадили в дію “Директиву про тимчасовий захист”, яку ухвалила Рада Європи (ЄС) у липні 2001 р. [25]. Згідно з цим документом, українці отримують дозвіл на проживання, навчання і працевлаштування у країнах ЄС. Крім того, особи, що можуть підтвердити факт свого легального проживання в Україні до 24 лютого 2022 року і з певних причин не можуть повернутись до країн свого попереднього перебування, також мають повне право просити підтримки від європейського уряду [26]. Польща чи не найактивніше допомогла постраждалим. Біля пунктів перетину українцям пропонували допомогти з житлом, транспортуванням, харчуванням тощо. У табл. 3 подано інформацію про кількість осіб, які перетинали кордон з Польщею у 2022 р.

Таблиця 3

**Аналіз динаміки перетину польсько-українського кордону
в дві сторони у 2022 р., тис. ос.**

Місяць	лютий		березень	квітень	травень	червень
До Польщі	355		2000	661	669	707
Частка до річного загалу, %	4,05		22,79	7,53	7,62	8,06
З Польщі	391			557	796	761
Частка до загалу, %	5,56			7,92	11,31	10,81
Місяць	липень	серпень	вересень	жовтень	листопад	грудень
До Польщі	722	781	737	732	692	720
Частка до річного загалу, %	8,23	8,9	8,4	8,34	7,88	8,2
З Польщі	774	878	746	714	670	750
Частка до річного загалу, %	11	12,48	10,6	10,15	9,51	10,66

Джерело: систематизовано на основі [27].

Згідно з інформацією Польської прикордонної служби, статистика в'їзду тимчасово переміщених осіб до Польщі від 24 лютого така: загалом з України за 2022 р. кордон перетнуло 9,677 млн ос. [28], найбільший наплив біженців – 2 млн відзначено у березні. Статистика виїзду громадян до України така: 7 млн ос. повертались додому, найвищою ця цифра була в серпні – 878 тис. ос. [12]. Варто зауважити, що дані засвідчують кількість перетинів кордону, а деякі українці повертались до України і назад більше ніж один раз. Однак неможливо заперечити інформацію про повернення значної кількості громадян до України. В кінці травня – у червні ті, хто до повномасштабного вторгнення проживав у безпечних регіонах, зрозуміли, що ситуація в державі стабілізувалась, і вирішили повернутись. Багато з них до 24 лютого 2022 року проживали у західних регіонах України, і покинули свої домівки на хвилі хаосу, що охопив країну.

Лютий і березень 2022 р. – період найбільшої емоційної нестабільності з початку повномасштабного вторгнення або так званий період шоку від війни. Через швидке пересування російських військових на сході країни, а також поступове захоплення території з півночі, населення, переважно жінки з дітьми, евакуювалось у безпечні місця, зокрема і за кордон. Крім того, частина українських громадян, які перебували в Польщі, повертались в Україну, щоб приєднатись до Збройних сил чи займатись волонтерською діяльністю. На рис. 1 відображено динаміку прибуття і відбуття українців з/до Польщі за перші два місяці повномасштабної війни (2022 р.).

Особи, що постраждали внаслідок російсько-української війни і хочуть отримати тимчасовий прихисток у Польщі, повинні оформити персональний номер PESEL [29]. На це відведено 60 днів після в'їзду в країну. На 10 жовтня 2023 р. 1701,6 тис. ос. подавали заяву на отримання прихистку в Польщі, з них – 957 тис. осіб з активною реєстрацією. З усіх зареєстрованих 63 % – жінки, більшість з них віком 18–59 років (40 % від загальної кількості). Частка дітей становить 42 %, осіб пенсійного віку – 7 %, решта – чоловіки [30]. Одержавши PESEL, українці мають право отримати одноразову допомогу – 300 злотих, ті, хто утримують дітей, – по 500 злотих щомісяця на дитину. Крім грошових виплат, українці мають право на безкоштовне лікування у державних медичних закладах. Діти шкільного віку зобов'язані здобувати освіту [11].

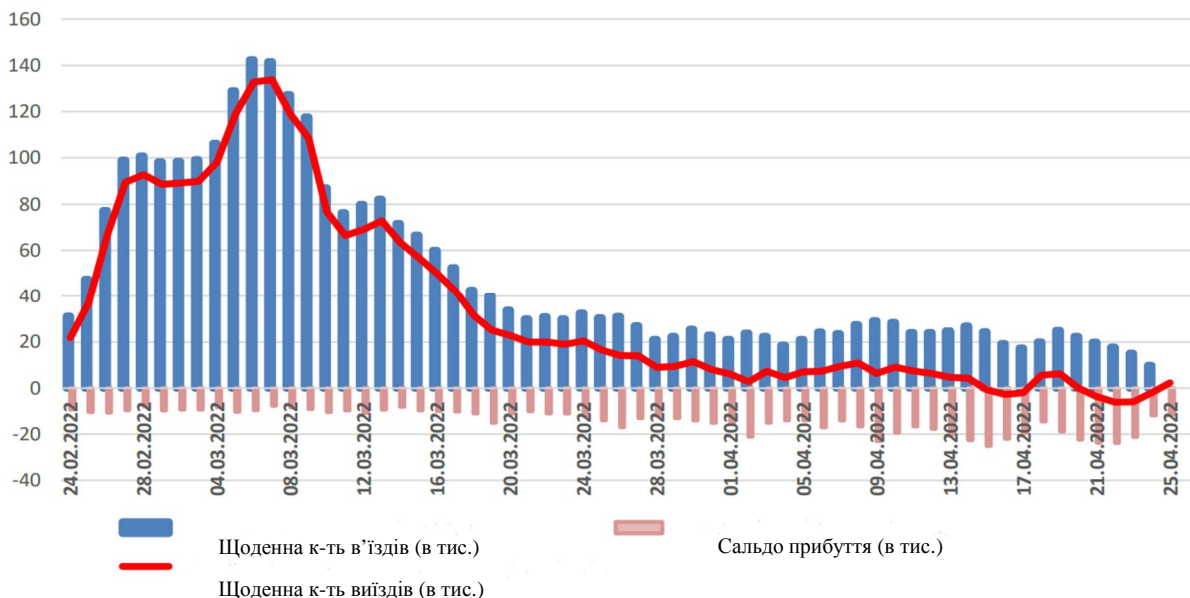

Рис. 1. Прикордонний рух між Україною та Польщею з 24 лютого 2022 року

Джерело: [7; 13].

У Польщі попит на квартири до 2022 р. перевищував їхню наявну кількість, а після 24 лютого ситуація погіршилась. Влада пропонувала кілька варіантів житла для українців [13]. Переселенці могли орендувати квартиру самостійно чи разом із рідними чи знайомими, що проживали в Польщі до повномасштабного вторгнення. Останній варіант вибирала більшість, однак плата за проживання не відповідала житловим умовам. Частина польського населення погодилась, щоб біженці проживали у їхніх домівках за виплату від держави – 40 злотих на особу за добу, однак вже 1 липня 2022 року уряд призупинив виплату цих субсидій. Люди були змушені шукати інше житло, оскільки поляки не могли оплачувати витрати тимчасово переселених українців за власні кошти [9]. Решту тимчасово переміщених осіб поселяли в готелі, хостели, інтернати чи спортзали, з яких створили центри тимчасового проживання. Такі умови проживання контрастували з умовами довоєнного життя українців [6].

З квітня до травня 2022 р. Національний банк Польщі провів опитування серед 3165 осіб, що опинилися в Польщі через повторне вторгнення росії в Україну. Понад 50 % опитаних стверджують, що здобували університетську освіту. Відповідно до результатів опитування, найвища частка осіб із вищою освітою до міграції в Польщу проживала на півночі України. Дослідження враховує Київ і Київську область до північних регіонів України, що є центром української освіти. Близько 49 % з усіх опитаних частково розуміють польську і можуть, хоч і зі складнощами, комунікувати. Зазначено, що серед опитуваних, які знають мову, найвища частка молоді і людей, що раніше працювали, вчилися чи мали інший зв'язок з Польщею. Цей показник вищий серед жителів західних областей України.

На відміну від біженців з інших країн, таких як Сирія, Чечня чи Югославія, в українців вища мотивація працювати [3]. Майже 100 тисяч тимчасово переміщених осіб вперше почали працювати у кінці квітня 2022 р., до кінця червня ця цифра зросла до 235 тисяч. Особи, що підтримують зв'язки з тими українцями, які працювали у Польщі раніше, швидше знаходять роботу [10]. Серед усіх опитаних 19 % працюють, 10 % отримали пропозицію працевлаштування, 30 % готові працювати повноцінний робочий день, 19 % шукають часткову зайнятість, 22 % роботу не шукають (табл. 4).

Таблиця 4

Активність українців на польському ринку праці, за даними 2022 р.

Стан працевлаштування	Відсотковий показник, %
Працюють	19
Отримали пропозицію роботи	10
Шукають роботу на повний робочий день	30
Шукають роботу на неповний робочий день	19
Не шукають роботу	22
Разом	100

Джерело: систематизовано на основі опитування Національного банку Польщі [4].

Найчастіше люди, що на момент опитування не розглядали працевлаштування в Польщі, мали роботу в Україні та планували якнайшвидше повертатись додому. Ті українці, які шукали варіанти лише часткової зайнятості, переважно враховували потребу догляду за дітьми. Найбільші шанси знайти роботу у тих українців, що працювали в сферах інформаційних технологій, будівництва та готельно-ресторанного бізнесу [4].

Чимало освічених українців змушені шукати роботу, що не відповідає рівню їхньої кваліфікації. Для прикладу, 10 % серед усіх опитуваних в Україні пов'язували свою працю з освітнім середовищем, і лише 20 % з них вдалось знайти роботу в Польщі. Понад 50 % з усіх осіб, що знайшли роботу, виконують переважно фізично складну роботу, яка не приваблює поляків. Можна припустити, що люди з вищою освітою з часом втратять бажання і мотивацію працювати в Польщі, що негативно впливатиме на психологічний стан тимчасово переміщених осіб і може спричинити появу певних проблем із їхнім ментальним здоров'ям. Це зашкодить економіці Польщі у довгостроковій

перспективі. В історії були випадки, коли вимушені мігранти змінювали певні аспекти економіки держави, що їх прийняла, а також своєї країни, на краще (біженці з Югославії у кінці 1990 – на початку 2000 рр.) [2]. Для того, аби зробити необхідні висновки щодо впливу українців на економіку Польщі, дослідникам знадобиться кілька років.

Порівнюючи економіку Польщі до і після повномасштабного вторгнення, можна виокремити не лише негативні чинники міграції значної частини населення України до країни-сусідки, а й переваги. Біженці з України є джерелом кваліфікованої робочої сили, витрати на виплати заробітної плати яким часто нижчі, аніж громадянам Польщі. Українці сплачують податки – за даними Центру міграційних досліджень Варшавського університету, тимчасово переміщені особи з України сплатили близько 10 млрд злотих у польський бюджет, що перевищує витрати держави на допомогу (ураховуючи витрати на освіту та охорону здоров'я) [31]. Зростає ВВП Польщі: втрати біженців, що не мали наміру затримуватись за кордоном більше від шести місяців, збільшуються через потребу задоволення особистих потреб.

Вагомим чинником відновлення повоєнної економіки будь-якої з країн є повернення працездатного населення з місць його тимчасового перебування. Не є винятком і російська війна в Україні. На рис. 2 спостерігаємо зменшення кількості громадян України, що прибувають в Польщу, і збільшення кількості осіб, що повертаються до України. Відносна стабілізація ситуації на фронті спонукала українців повертатися до своїх домівок. Однак відсутність активних бойових дій – не єдиний чинник, що впливатиме на вибір біженців. Наступні висновки можна зробити з вищезгаданого опитування Національного банку. Вагому роль у виборі відіграє вік – люди старшого віку проявляють бажання повернутись до України, а молоді до 29 років хоче залишатись в Польщі (22 % планують залишатись у Польщі на постійній основі, 7 % хочуть переїхати у країни Західної Європи). Однак все ж більшість надовго затримуватись в Польщі не збираються – у кожній з вікових категорій цей показник понад 50 %. Чоловіки проявляють менше бажання повернутись в Україну, таких третина від загальної кількості опитуваних.

Загалом, дві третини опитуваних мають наміри повернутися до України. Бажання повернутися часто висловлюють люди з дипломом про вищу освіту, які вбачають певні складнощі з пошуком роботи у країні тимчасового перебування, що відповідала б їхній кваліфікації. Крім того, мовний бар'єр перешкоджає повноцінній реалізації свого потенціалу українцям як у Польщі, так і в інших країнах Європи. Найбільше бажання залишитись проявляють представники медичної сфери діяльності, найменше – особи, дотичні до агрокультурного бізнесу. Люди, що працювали в ІТ, частіше роздумують над переїздом у західні країни Європи, де на їхню працю більший попит і вона приносить вищий прибуток [4]. Люди, які приїхали з регіонів підвищеної небезпеки, планують залишатися у Польщі, вони активніше вивчають мову і шукають роботу.

Уряд України, окрім військового стратегічного розвитку, повинен зосередитись на відновленні економіки держави після війни. Велика частина населення, що покинула Україну – жінки 18–60 років (у Польщі ще 32 %, за даними ООН). Це – працездатне населення, тому вагомим чинником відбудови є повернення громадян України із країн їхнього тимчасового перебування. Серед заходів, які варто впровадити, щоб мотивувати українців повернутись, повинні бути: підвищення заробітних плат на перспективні професії, реформування вищої освіти згідно із європейськими стандартами, полегшення адаптації дітей, що навчалися за кордоном, до українського навчального процесу тощо. Загалом виділяють три види повернення мігрантів: зацікавлення, спрощення повернення та забезпечення реінтеграції.

Аби зацікавити громадян повернутися, держава повинна здійснювати інформаційні кампанії, що вказують на переваги проживання та працевлаштування в Україні. Найсильнішим мотивувальним чинником для мігрантів, окрім безпеки, є фінансова стабільність, тому стимулювати держава повинна також завдяки введенню пільг, звільненню від оподаткування, наданню грантів тощо. Ці способи заохочення активно використовують у світі, зокрема в країнах Євросоюзу. Політика спрощення має дати змогу особам, що повернулися, уникнути бюрократичних процедур і максимально спростити

юридичні питання щодо подальшого перебування. Сутність політики реінтеграції полягає у підтримці щодо працевлаштування, визнанні освіти, що її особа здобула за кордоном, соціальної підтримки тощо. Найуспішнішими у політиці повернення мігрантів можна назвати Ірландію, Латвію і Португалію [32]. Український уряд повинен якомога швидше розпочинати задіювати власні реінтеграційні заходи, оскільки, незважаючи на міжнародний досвід, така політика не приносить очікуваних результатів, а з кожним роком українці за кордоном краще адаптуються до умов життя і політика стимулювання менше впливатиме на соціально-економічну активність українців стосовно повернення до місць постійного проживання.

Висновки

Наслідки російської війни в Україні позначаються не лише на українській економіці, а й на економіці світу. Через територіальну близькість Польщі до держави, де безпосередньо ведуться бойові дії, вона є другою країною ЄС (після Німеччини) за найбільшою кількістю тимчасово переміщених осіб. Порівняння показників переміщення біженців показало передбачувано високу тенденцію до виїзду населення в перші місяці 2022 р. і спад після стабілізації військових дій на фронті. Швидкий наплив вимушених мігрантів змусив країни Євросоюзу та, зокрема, польський уряд створити низку документів для урегулювання ситуації. Особи, що постраждали від російсько-української війни і мають намір отримати тимчасовий прихисток у Польщі, зобов'язані оформити PESEL, за яким ідентифікують особу.

Згідно з “Директивою про тимчасовий захист”, яку прийняла 20 липня 2001 року Рада ЄС, українці мають право на офіційне працевлаштування в Польщі, безкоштовне лікування у державних медичних закладах і право на середню освіту для дітей, а також дозвіл на легальне перебування в державі до закінчення воєнного стану в Україні. Грошові виплати від уряду та світових гуманітарних організацій створили додаткову підтримку для тієї частки населення, яка опинилась у скрутному чи нестійкому фінансовому становищі.

Спостерігається адаптація молодого населення до життя за кордоном, про це свідчать значення показників працевлаштування (78 % опитаних Національним банком Польщі працюють або активно шукають роботу). Домінування українців серед мігрантів, що перебували в Польщі до 24 лютого 2022 року (1,35 млн ос.) дещо спростило адаптацію тих громадян України, які вимушено опинились за кордоном. До негативних соціальних чинників можна зарахувати такі: витрати на проживання перевищували очікувані, українцям доводилось жити у побутових умовах, що не відповідали їхньому попередньому рівню життя. Громадяни України з вищою освітою були змушені працювати на низькооплачуваній роботі, що часто демотивувало і зупиняло професійний розвиток кваліфікованого населення.

З'ясовано, що українці зацікавлені в тому, аби жити і працювати в Україні. Державній владі України варто детально розглянути питання повернення працездатного населення у їхні домівки і запровадити необхідні для цього соціально-політичні заходи. Для цього керівництву нашої держави варто взяти до уваги схожий досвід інших країн та реалізувати його в діях, які сприйматиме українське суспільство. За основу потрібно взяти політику зацікавлення, спрощення повернення та забезпечення реінтеграції.

Перспективи подальших досліджень

Тема дослідження міграційної активності українців під час війни залишається актуальною, оскільки російсько-українська війна ще триває. Постраждали від воєнних дій продовжуватимуть шукати прихисток у країнах Заходу, що матиме як негативні, так і позитивні наслідки для країн, які приймають біженців із України. Держави Європи, і Польщі зокрема, намагатимуться пом'якшити вплив тимчасово переміщених осіб на їхню економіку. Даних за 2023 р. недостатньо, аби повноцінно проаналізувати вплив війни рф в Україні на світ, однак досвід стосовно біженців з інших країн через

воєнні конфлікти дає науковцям підстави висловлювати гіпотези щодо цієї теми і формулювати припущення. Автори статті зосереджуватимуться на політиці реінтеграції в частині розроблення адаптаційних заходів українців до активного суспільного та трудового життя.

1. Solano, G., Huddleston, T. Migration policy indicators. *Introduction to Migration Studies*, 2022, 389–407. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8>.

2. Bredtmann, J. Immigration and electoral outcomes: Evidence from the 2015 refugee in flow to Germany. *Regional Science and Urban Economics*, 96, 2022. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2022.103807>.

3. Bahar, D., Hauptmann, A., Özgüzel, C., Rapoport, H. Migration and knowledge diffusion: The effect of returning refugees on export performance in the former Yugoslavia. *Review of Economics and Statistics*, 2022, 1–50. DOI: https://doi.org/10.1162/rest_a_01165.

4. Chmielewska-Kalińska, I., Dudek, B., & Strzelecki, P. The living and economic situation of Ukrainian refugees in Poland: Report of the questionnaire survey conducted by NBP Regional Branches. Narodowy Bank Polski. 2022. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/ukrainian-refugees-2022.pdf>.

5. Lewtak, K., Kanecki, K., Tyszkowski, P., Goryński, P., Bogdan, M., & Nitsch-Osuch, A. Ukraine war refugees-threats and new challenges for healthcare in Poland. *Journal of Hospital Infection*, 2022, 125, 37–43. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2022.04.006>.

6. Duszczak, M., Kaczmarczyk, P. Poland and war refugees from Ukraine – Beyond pure aid. In CESifo Forum, 2022, 23(4), 36–40. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/263863/1/CESifo-Forum-2022-04-p36-40.pdf>.

7. Duszczak, M., Kaczmarczyk, P. War and migration: the recent influx from Ukraine into Poland and possible scenarios for the future. *CMR Spotlight*, 2022, 4(39), 1–13. URL: <https://www.migracje.uw.edu.pl/publikacje/cmrs-2022-04-39-spotlight-war-and-migration-the-recent-influx-from-ukraine-into-poland-and-possible-scenarios-for-the-future-2/>.

8. Duszczak, M., & Kaczmarczyk, P. The war in Ukraine and migration to Poland: Outlook and challenges. *Intereconomics*, 2022, 57(3), 164–170. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1053-6>.

9. Oviedo, L., Seryczyńska, B., Torralba, J., Roszak, P., Del Angel, J., Vyshynska, O., ... & Churpita, S. Coping and resilience strategies among Ukraine war refugees. *International journal of environmental research and public health*, 2022, 19(20), 13094. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013094>.

10. Lloyd, A. T., & Sirkeci, I. A long-term view of refugee flows from Ukraine: war, insecurities, and migration. *Migration Letters*, 2022, 19(4), 523–535. DOI: <https://doi.org/10.33182/ml.v19i4.2313>.

11. Кязимова, Г. Соціально-правова політика Польщі та Португалії відносно біженців з України після 24 лютого 2022 р. *Сімдесят перші економіко-правові дискусії*. 2022. С. 70–73. URL: <http://www.spilnota.net.ua/article/id-4169/>.

12. Гусак, Д. Міграційна криза в Республіці Польща внаслідок російсько-української війни. *Літопис Волині*. 2023. 28. С. 209–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.28>.

13. Доброер, Н. Соціокультурний портрет українського біженця в Польщі. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку (напрямок: культурологія)*. 2023. 45. С. 74–79. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.641>.

14. Корицька, О., Дідух, Н., Лопачук, О. Організація обстеження біженців з України: теоретико-методологічні аспекти. *Вісник Національного університету “Львівська політехніка”. Серія: Проблеми економіки та управління*. 2023. 7(2). С. 1–17. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2023.02.001>.

15. Бучинська А. Правовий статус біженця в польському праві. *Вчені записки ТНУ ім. В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2023. 34(2). С. 165–170. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/27>.

16. Ukraine Refugee Situation. Operational Data Portal. 2023. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (дата звернення: 18.11.2023).

17. Population. Statistics Poland. 2023. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/population/> (дата звернення: 18.11.2023).

18. Кількість міждержавних мігрантів за країнами в'їзду (виїзду). Державна служба статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (дата звернення: 18.11.2023).

19. Дейнека, М., Тітомир, О. Інновації та економічний ріст: емпіричний аналіз. The XXIV International Science Conference “About the problems of practice, science and ways to solve them”. 2023. 14. С. 43–47. DOI: <https://www.doi.org/10.46299/ISG.2021.I.XXIV>.

20. Гудима, О., Гудима, А., & Зінченко, К. Аналіз впливу міжнародних відносин на економічне зростання окремої країни. *Grail of science*. 2021. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.02.04.2021.025>.

21. USTAWA z dnia 28 lipca 2011 r. o zalegalizowaniu pobytu niektórych cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz o zmianie ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111911133/T/D20111133L.pdf> (дата звернення: 18.11.2023).

22. Kwilinski, A., Lyulyov, O., Pimonenko, T., Dzwigol, H., Abazov, R., & Pudryk, D. International migration drivers: Economic, environmental, social, and political effects. *Sustainability*, 14(11), 2022. 6413. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14116413>.

23. ООН: 1,5 мільйона людей втекли від війни в Україні. 2022. DW. URL: <https://www.dw.com/uk/oon-killist-bizhentsiv-z-ukrainy-zrosla-do-15-miliona-liudei/a-61032570> (дата звернення: 18.11.2023).

24. Указ Президента України “Про введення воєнного стану в Україні” (затверджено Законом № 2102-IX від 24.02.2022). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (дата звернення: 18.11.2023).

25. COUNCIL DIRECTIVE 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055> (дата звернення: 18.11.2023).

26. COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine within the meaning of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382> (дата звернення: 18.11.2023).

27. Актуальна ситуація на кордоні з Польщею (2023). Ukrainian in Poland. URL: <https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/how-many-ukrainians-have-crossed-the-ukrainian-polish-border-since-the-beginning-of-the-war-current-data-uk/> (дата звернення: 18.11.2023).

28. Statystyki SG. Komenda Główna Straży Granicznej. URL: <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> (дата звернення: 18.11.2023).

29. PESEL, NIP (2022). Посольство України в Республіці Польща. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/konsulski-pitannya/informaciya-dlya-gromadyan-ukrayini-yaki-pribuli-do-polshchi-ryatuyuchis-vid-vijni/pesel-shcho-se> (дата звернення: 18.11.2023).

30. Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine (2023). Otwarte Dane. URL: <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/> (дата звернення: 18.11.2023).

31. Як українські біженці допомогли економіці ЄС і що може втратити Україна (2023). *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ceqv58zj8po> (дата звернення: 02.12.2023).

32. Світові рецепти повернення мігрантів: чи існує чарівна пігулка (2023). *Економічна правда*. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/5/700815/> (дата звернення: 30.11.2023).

1. Solano, G., & Huddleston, T. (2022). Migration policy indicators. [Migration policy indicators]. Introduction to Migration Studies [Introduction to Migration Studies], 389–407. DOI: <https://doi.org/10.1007/978-3-030-92377-8> (in English).

2. Bredtmann, J. (2022). Immigration and electoral out comes: Evidence from the 2015 refugee in flow to Germany [Immigration and electoral out comes: Evidence from the 2015 refugee in flow to Germany]. [Regional Science and Urban Economics], 96. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.regsciurbeco.2022.103807> (in English).

3. Bahar, D., Hauptmann, A., Özgüzel, C., & Rapoport, H. (2022). [Migration and knowledge diffusion: The effect of returning refugees on ex portper formance in the for mer Yugoslavia]. Review of [Economics and Statistics], 1–50. DOI: https://doi.org/10.1162/rest_a_01165 (in English).

4. Chmielewska - Kalińska, I., Dudek, B., & Strzelecki, P. (2022). The living and economic situation of Ukrainian refugees in Poland: Report of the questionnaire survey conducted by NBP Regional Branches [The living and economic situation of Ukrainian refugees in Poland: Report of the questionnaire survey conducted by NBP Regional Branches]. [Narodowy Bank Polski]. URL: <https://nbp.pl/wp-content/uploads/2022/11/ukrainian-refugees-2022.pdf> (in English).

5. Lewtak, K., Kanecki, K., Tyszko, P., Goryński, P., Bogdan, M., & Nitsch - Osuch, A. (2022). Ukraine war refugees – threats and new challenges for healthcare in Poland [Ukraine war refugees – threats and new challenges for healthcare in Poland]. *Journal of Hospital Infection* [Journal of Hospital Infection], 125, 37–43. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jhin.2022.04.006> (in English).

6. Duszczuk, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). [Poland and war refugees from Ukraine – Beyondpureaid]. [In CESifo Forum]. 23 (4), 36–40. URL: <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/263863/1/CESifo-Forum-2022-04-p36-40.pdf> (in English).

7. Duszczuk, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). [War and migration: the recent influx from Ukraine into Poland and possible scenarios for the future]. [CMR Spotlight], 4(39), 1–13. URL: <https://www.migracje.uw.edu.pl/publikacje/cmr-spotlight-war-and-migration-the-recent-influx-from-ukraine-into-poland-and-possible-scenarios-for-the-future-2/> (in English).
8. Duszczuk, M., & Kaczmarczyk, P. (2022). [The war in Ukraine and migration to Poland: Outlook and challenges]. [Inter economics], 57(3), 164–170. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10272-022-1053-6>(in English).
9. Oviedo, L., Seryczyńska, B., Torralba, J., Roszak, P., DelAngel, J., Vyshynska, O., & Churpita, S. (2022). [Coping and resilience strategies among Ukraine war refugees]. [International journal of environmental research and public health], 19(20), 13094. DOI: <https://doi.org/10.3390/ijerph192013094> (in English).
10. Lloyd, A. T., & Sirkeci, I. (2022). [A long – termview of refugee flows from Ukraine: war, insecurities, and migration]. [Migration Letters], 19(4), 523–535. DOI: <https://doi.org/10.33182/ml.v19i4.2313> (in English).
11. Kiazymova, H. (2022). Sotsialno - pravova polityka Polshchita Portuhalii vidnosno bizhentsiv z Ukrainy pislia 24 liutoho 2022 r. [Social and legal policy of Poland and Portugal regarding refugees from Ukraine after February 24, 2022]. Simdesiatpershi ekonomiko – pravovi diskusii [Seventy-first economic and legal discussions], 70–73. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4169/> (in Ukrainian).
12. Husak, D. (2023). Mihratsiinakryza v respublitsi Polshcha v naslidok rosiisko-ukrainskoi viiny [Them igrationcris is in the Republic of Polandas a result of the Russian-Ukrainian war]. Litopys Volyni [Chronicle of Volyn], 28, 209–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2023.28.28> (in Ukrainian).
13. Dobroier, N. (2023). Sotsiokulturnyi portret ukrainskoho bizhentsia v Polshchi [Socio-cultural portrait of a Ukrainian refugee in Poland]. Ukrainska kultura: mynule, suchasne, shliakhyrozvytku (napriam: kulturo lohiiia)[Ukrainian culture: past, present, ways of development (direction: cultural studies)], 45, 74–79. DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpmk.vi45.641> (in Ukrainian).
14. Korytska, O., Didukh, N. & Lopachuk, O. (2023). Orhanizatsiia obstezhennia bizhentsiv z Ukrainy: teoretiko – metodolohichni aspekty [Organization of the examination of refugees from Ukraine: theoretical and methodological aspects]. Visnyk Natsionalnoho universytetu “Lvivska politekhnikha” [Bulletin of the Lviv Polytechnic National University]. Serii: Problemy ekonomiky ta upravlinnia [Series: Problems of economics and management], 7(2), 1–17. DOI: <https://doi.org/10.23939/semi2023.02.001> (in Ukrainian).
15. Buchynska A. (2023). Pravovyi status bizhentsia v polskomu pravi [The legal status of a refugee in Polish law.]. Vchenizapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho [Academic notes of TNU named after V.I. Vernadskyi]. Serii: yurydychni nauky [Series: legal sciences], 34(2), 165–170. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.2/27> (in Ukrainian).
16. Ukraine Refugee Situation. [Ukraine Refugee Situation]. (2023). Operational Data Portal [Operational Data Portal]. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine> (in English).
17. Population [Population] (2023) [Statistics Poland]. URL: <https://stat.gov.pl/en/topics/population/> (in English).
18. Kil'kist mizhderzhavnykh mihrantiv za krainamy vizdu (vyizdu) [The number of interstate migrants by country ofentry (exit)]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine]. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/> (in Ukrainian).
19. Deineka, M. & Titomyr, O. (2023). Innovatsiia ekonomichnyirist: empyrychnyi analiz [Innovation and economic growth: an empirical analysis]. The XXIV International Science Conference “About the problems of practice, science and waystosolve them”. 14, 43–47. DOI: <https://www.doi.org/10.46299/ISG.2021.I.XXIV> (in Ukrainian).
20. Hudyma, O., Hudyma, A., & Zinchenko, K. (2021). Analizvplyvu mizhnarodnykh vidnosynna ekonomichnezro stannia okremoi krainy [Analysis of the influence of international relations on the economic growth of an individual country]. Grail of science. DOI: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.02.04.2021.025> (in Ukrainian).
21. USTAWA z dnia 28 lipca 2011 r. oza legalizowani u pobytu niektórychcudzoziemcówna terytorium Rzeczypospolitej Polskiejoraz o zmianieu stawy o udzielaniecudzoziemcomochronyna terytorium Rzeczypospolitej Polskiej i ustawy o cudzoziemcach [ACT of July 28, 2011 on legalizing the stay of certa in for eignersin the territory of the Republic of Poland and amending the Acton granting protection to foreigners in the territory of the Republic of Poland and the Acton foreigners]. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20111911133/T/D20111133L.pdf> (in Polish).
22. Kwilinski, A., Lyulyov, O., Pimonenko, T., Dzwigol, H., Abazov, R., & Pudryk, D. (2022). [International migration drivers: Economic, environmental, social, and political effects]. Sustainability [Sustainability], 14(11), 6413. DOI: <https://doi.org/10.3390/su14116413> (in English).

23. OON: 1,5 miliona liudei vtekly vid viiny v Ukraini. (2022) [UN: 1.5 million people fled the war in Ukraine]. DW. URL: <https://www.dw.com/uk/oon-kilkist-bizhentsiv-z-ukrainy-zrosla-do-15-miliona-liudei/a-61032570> (in Ukrainian).
24. Ukaz Prezydenta Ukrainy Pro vvedennia voiennohos tanu v Ukraini (zatverdzheno Zakonom № 2102-IXvid 24.02.2022) [Decree of the President of Ukraine On the introduction of martial law in Ukraine (approved by Law No. 2102-IX dated 24.02.2022)]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text> (in Ukrainian).
25. COUNCIL DIRECTIVE 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards and conditions for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof [COUNCIL DIRECTIVE 2001/55/EC of 20 July 2001 on minimum standards and conditions for giving temporary protection in the event of a mass influx of displaced persons and on measures promoting a balance of efforts between Member States in receiving such persons and bearing the consequences thereof]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32001L0055> (in English).
26. [COUNCIL IMPLEMENTING DECISION (EU) 2022/382 of 4 March 2022 establishing the existence of a mass influx of displaced persons from Ukraine with the application of Article 5 of Directive 2001/55/EC, and having the effect of introducing temporary protection]. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32022D0382> (in English).
27. Aktualna sytuatsiia na kordoni z Polshcheiu [Current situation on the border with Poland]. (2023). [Ukrainian in Poland]. URL: <https://www.ukrainianinpoland.pl/uk/how-many-ukrainians-have-crossed-the-ukrainian-polish-border-since-the-beginning-of-the-war-current-data-uk/> (in Ukrainian).
28. Statystyki SG [Border Guard Statistics]. Komenda Główna Straży Granicznej [Guard Headquarters]. URL: <https://www.strazgraniczna.pl/pl/granica/statystyki-sg/2206,Statystyki-SG.html> (in Polish).
29. PESEL, NIP [PESEL, NIP]. (2022) Pocolstvo Ukrainy v Respublitsi Polshcha [Embassy of Ukraine in the Republic of Poland]. URL: <https://poland.mfa.gov.ua/konsulski-pitannya/informaciya-dlya-gromadyan-ukrayini-yakipribuli-do-polshchi-ryatuyuchis-vid-vijni/pesel-shcho-ce> (in Ukrainian).
30. Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine [Registered applications for the UKR status due to the conflict in Ukraine]. (2023). Otwarte Dane [Otwarte Dane]. URL: <https://dane.gov.pl/en/dataset/2715,zarejestrowane-wnioski-o-nadanie-statusu-ukr/> (in English).
31. Yak ukrainski bizhentsi dopomohly ekonomitsi Yes i shchomozhevtraty y Ukraina [How Ukrainian refugees have helped the EU economy and what Ukraine stands to lose]. (2023). BBC News Ukraina [BBC News Ukraine]. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/ceqv58zj8po> (in Ukrainian).
32. Svitovi retseptypovernenniamihrantiv: chyisnuie charivna pihulka [Global prescriptions for migrant return: is there a magic pill]. (2023). Ekonomichna pravda [Economic truth]. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2023/06/5/700815/> (in Ukrainian).

O. Shandrivska¹, I. Balinska²

Lviv Polytechnic National University,

¹ Department of Marketing and Logistics,

² Department of Business Economics and Investment,

olena.y.shandrivska@lpnu.ua,

iryna.balinska.eb.2022@lpnu.ua

STUDY OF THE SOCIO-ECONOMIC SITUATION OF TEMPORARILY DISPLACED UKRAINIANS IN POLAND

© Shandrivska O., Balinska I., 2024

Objective. The purpose of this study is to analyse the migration situation between Poland and Ukraine that has emerged since 2022 as a result of the full-scale invasion, to get acquainted with the integration of Ukrainians abroad and to assess their intentions to return home.

Methodology. A systematic method was used to study the dynamics of displacement and the factors influencing the formation of the needs of temporarily displaced persons during the war, taking into account the experience of stakeholders in migration processes in the world. The statistical method of research was used to identify the statistical features of Polish immigration before the active phase of the war in Ukraine (2014–2022).

After processing the statistical data, a visual and graphical method was used to construct the Table 1–3 and Fig. 1, as well as making certain mathematical calculations, in particular, migration growth was calculated as the difference between the number of people who arrived and left the country and their share in Poland in relation to the world figures (Table 2). The hypothetical-deductive method was used to make certain assumptions about the plans of Ukrainian citizens to return home based on recent studies. The method of generalisation was used to formulate conclusions about the specifics of migration activities and policies to encourage return.

Conclusions. The consequences of the Russian war in Ukraine affect not only the Ukrainian but also the global economy. Poland, as a country with a common border with Ukraine, immediately took the necessary measures. Ukrainians have the right to official residence in Poland, free treatment in public healthcare facilities and the right to secondary education for children, as well as permission to stay legally in the country until the end of martial law in Ukraine. Young people are adapting to life abroad, as evidenced by employment rates (78 % of those surveyed by the National Bank of Poland are employed or actively looking for work). The predominance of Ukrainians among migrants who stayed in Poland until 24 February 2022 (1.35 million people) somewhat simplified the adaptation of those Ukrainian citizens who were forced to find themselves abroad. Negative social factors include: living expenses exceeded expectations, Ukrainians had to live in conditions that did not match their negative lifestyle. Citizens of Ukraine with higher education were forced to work in low-paid jobs, which often demotivated and stopped qualified people from professional development.

It was found that Ukrainians are interested in living and working in Ukraine. The Ukrainian state authorities should raise the issue of returning the able-bodied population to their homes in detail and explain the need for this political action. The leadership of this state should take into account the experience of other countries and express it in actions that are acceptable to Ukrainian society. It is necessary to take as a basis the policy of interest, facilitating return and ensuring reintegration.

Practical implications. The analysis conducted in this research paper will help to better understand the life of Ukrainian refugees abroad, in particular in Poland. An assessment of the employment situation and the factors that influence it will help in further research to apply the necessary measures to return the able-bodied population to Ukraine.

Key words: migration policy; temporarily displaced persons; Russian-Ukrainian war; labour migration; international mobility; socio-economic situation; Ukraine; Poland.

Paper type: research paper.